
**SELVITYS LUKIOKOULUTUKSEN ERITYISEN
KOULUTUSTEHTÄVÄN JA SIIHEN SISÄLTYVÄN
VALTAKUNNALLISEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄN
TOTEUTUKSESTA**

TULOSTEN ESITTELY

Syyskuu 2024

owalgroup

SISÄÄLTÖ

- 01** Selvityksen kokonaisuuden esittely ja taustaa
- 02** Menetelmät ja aineiston keruu
- 03** Tilastotietoja
- 04** Tulokset: lukiokoulutuksen erityinen koulutustehtävä
- 05** Tulokset: valtakunnallinen kehittämistehtävä
- 06** Johtopäätökset ja suositukset

01

**SELVITYKSEN
KOKONAISUUDEN
ESITTELY**

SELVITYKSEN AIHE

- Toteutetun selvityksen tavoitteena oli arvioida, miten lukiokoulutuksen erityiset koulutustehtävät ja valtakunnalliset kehittämistehtävät toimivat, ja millaisia vaikutuksia niillä on osaamisen syventämiseen ja opiskelumahdollisuuksien monipuolistamiseen.
- Selvityksessä arvioitiin, miten kyseiset tehtävät toimivat lainsäädännön tavoitteiden valossa: mitä lainsäädännössä tavoitellaan ja mikä erityisten koulutustehtävien ja valtakunnallisten kehittämistehtävien rooli on koulutusjärjestelmässä.
- Erityisiä koulutustehtäviä ja valtakunnallisia kehittämistehtäviä tarkasteltiin erikseen.
- Selvityksen perusteella arvioidaan tarvittavia kehittämis- ja muutostarpeita.
- Työ aloitettiin joulukuussa 2023 ja päättyi elokuussa 2024.
- Selvityksen tilaajana on Opetus- ja kulttuuriministeriö ja toteuttajana Owl Group Oy.

SELVITYKSEN KESKEISET TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. Miten erityisen koulutustehtävän mukainen opetus näyttäytyy tilastotietojen valossa?

2. Onko erityiselle koulutukselle asetetut tavoitteet toteutuneet:

- Miten koulutukset ovat edistäneet erityistä osaamista ja vahvistaneet kansallista osaamisvarantoa?
- Miten erityiset koulutustehtävät ovat mahdollistaneet opiskelijoille sovittoa yhteen painotetun opetuksen ja lukio-opintojen vaateet (mm. ns. urheilijoiden kaksoisuran mahdollistuminen) sekä lisänneet opiskelijoiden edellytyksiä lukio-opinnoista suoriutumiseen?
- Vahvistaneet opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa sekä opetuksen ja koulutuksen kehittämisessä?

3. Lisäarvo opetuksesta

- Millaista lisäarvoa opiskelijat ovat kokeneet olevan saamastaan opetuksesta, näkyykö se jatko-opinto- ja uravalinnoissa?
- Ovatko koulutuksen järjestäjät olleet valmiita suuntaamaan voimavaroja erityisestä koulutustehtävästä huolehtimiseen? Miten ovat toteutuneet henkilöstön kelpoisuudet, erityinen osaaminen ja riittävyys, tilojen, välineiden ja opetussuunnitelmien soveltuvuus, ja toiminnan kehittäminen?

4. Alueellisuus

- Ovatko erityiset koulutustehtävät olleet luonteeltaan ennen kaikkea valtakunnallisia, alueellisia vai pelkästään paikallisia?
- Onko järjestäjäverkko ollut alueelliselta sijoittumiseltaan, opetuspainotuksiltaan ja kielellisesti (suomi/ruotsi) valtakunnallisesti kattava?

5. Hyvien käytänteiden levittäminen ja yhteistyön edistäminen

- Ovatko kehittämistehtävien omaajat onnistuneet kehittämään ja levittämään valtakunnallisesti erityisen koulutustehtävän opetuspainotuksen mukaisia pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöihin liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä sekä valtakunnallisesti vahvistamaan henkilöstön opetuksellisia valmiuksia ja osaamista?
- Ovatko kehittämistehtävän saaneet onnistuneet kehittämään ja edistämään koulutuksen järjestäjien ja muiden erityisen koulutustehtävän alaan kuuluvien toimijoiden yhteistyötä?

02

**MENETELMÄT JA
AINEISTON KERUU**

SELVITYKSESSÄ KERÄTTY AINEISTO

1. Taustaselvitys ja kirjallisuuskatsaus

2. Tilastotarkastelu

3. Asiantuntijoiden haastattelut + lukiovierailut (5 kpl)

4. Sähköinen kyselytutkimus eri kohderyhmille

5. Validointityöpaja selvityksen loppuvaiheessa

TILASTOTARKASTELUN SISÄLTÖ

Tilastotarkastelussa hyödynnettiin Opetushallituksen tilastopalvelu Vipusen tietoja sekä erillistä poimintaa Koski-tietovarannosta. Tilastotarkastelun tavoitteena oli toteuttaa kuvaileva analyysi erityisen koulutustehtävän toteutumisesta koulutuspainotuksittain.

Tarkasteltuja kysymyksiä olivat mm.

- ensisijaiset erityisen koulutustehtävän mukaiseen opetukseen vuosittain hakeutuneiden opiskelijoiden määrä,
- aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärät,
- omasta kunnasta valittujen osuus valituista,
- painotetun opetuksen opiskeluaikojen pituudet,
- erityisen koulutustehtävän koulutuslinjoilta valmistuneiden opiskelijoiden opintojen laajuus.

Tilastotarkastelun toteuttamista vaikeutti tietojen saatavuus, sillä esimerkiksi painotettuja opintojen laajuutta ei ole mahdollista saada nykyisistä rekistereistä.

HAASTATTELUIDEN TOTEUTUS

Asiantuntijahaastattelututkimukset toteutettiin kolmessa osassa:

- taustahaastatteluina (n=38) selvityksen alkuvaiheessa
- täydentävän tiedonkeruun haastatteluina (n=8) selvityksen loppuvaiheessa
- lukiovierailujen yhteydessä (5 vierailua, n=14) selvityksen loppuvaiheessa

Haastatteluiden kohderyhmiä olivat valikoidut koulutuksen järjestäjien edustajat, hallinnon ja liittojen edustajat sekä oppilaitokset ja valikoidut korkeakoulut.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Tutkimuseettisistä syistä haastatteluihin valikoituneet lukioiden edustajat arvottiin, huomioiden alueellisuustekijät ja eri erityiset koulutustehtävät.

**Yhteensä
aineistoa
kerättiin
haastatteluilla
60 henkilöltä**

SÄHKÖINEN KYSELY ERI KOHDERYHMILLE

Sähköinen kyselytutkimus toteutettiin laajamittaisena tiedonkeruuna.

Kyselyt kohdennettiin kaikkien erityisen koulutustehtävän lukioiden

- 1) koulutuksen järjestäjille
- 2) opetushenkilöstölle ja
- 3) erityisen koulutustehtävän lukioiden opiskelijoille, sekä vertailtavuuden vuoksi
- 4) muiden lukioiden koulutuksen järjestäjille.

Kyselyt toteutettiin suomeksi, ruotsiksi ja kohdennetusti englanniksi (IB).

Kyselyt toteutettiin helmi-maaliskuussa 2024.

KYSELYN VASTAAJAMÄÄRÄT

- Opiskelijoille suunnattuun kyselyyn saatiin yhteensä 7587 vastausta erityisen koulutustehtävän lukioista, joille kysely kohdennettiin. Vastauksista 7142 saatiin suomeksi, 269 englanniksi ja 176 ruotsiksi.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstölle suunnattuun kyselyyn saatiin yhteensä 808 vastausta. Vastauksista 764 saatiin suomeksi, 33 ruotsiksi ja 11 englanniksi.
- Koulutusten järjestäjille suunnattuun kyselyyn saatiin yhteensä 65 vastausta. Vastauksista 60 saatiin suomeksi ja 5 ruotsiksi.
- Muiden lukioiden edustajille suunnattuun **kyselyyn** saatiin yhteensä 130 vastausta. Vastauksista 124 saatiin suomeksi ja 6 ruotsiksi.

**Yhteensä
aineistoa
kerättiin
kyselyillä
8590
henkilöltä**

KYSELYN OPISKELIJAVASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Selvityksen opiskelijakysely oli kohdennettu vain erityisen koulutustehtävän lukioiden opiskelijoille.

Vastaaajien määrä	Vastauskieli	Sukupuoli	Opetukseen osallistuminen	Yleisimmät vastaaajien paikkakunnat
Yhteensä n=7587	Suomi, 94 % n=7142	Nainen 63 %	Vastaaajista hieman yli puolet 53 % opiskeli erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa ja 47 % yleislinjalla.	Helsinki 21 %
1. vuoden opiskelija 43 %	Englanti, 5,5 % n=418	Mies 32 %		Tampere 12 %
2. vuoden opiskelija 42 %	Ruotsi 2,3 % n=176	Muu tai ei halua vastata 5 %		Lahti 9 %
3. vuoden opiskelija 14 %	Vastaaajien joukossa oli myös muilla kielillä opiskelevia.			Espoo 8 %
4. vuoden opiskelija 1 %				

Opiskelijoille suunnattuun kyselyyn vastanneiden osuus on 5,9 prosenttia kaikista yleissivistävän lukiokoulutuksen opiskelijoista. Naisten osuus vastaaajista oli 63 prosenttia, mikä on hieman enemmän kuin naisten osuus kaikista opiskelijoista (58 %). Alueellisesti Helsinki, Lahti ja Tampere olivat vastauksissa ylliedustettuina.

03

TILASTOTIETOJA

TAUSTATIETOJA

Erityiset koulutustehtävät painotuslinjakohtaisesti

Erityisen koulutustehtävän lukioita on selvityksen toteutushetkellä yhteensä 75, joita ylläpitää 41 eri koulutuksen järjestäjää.

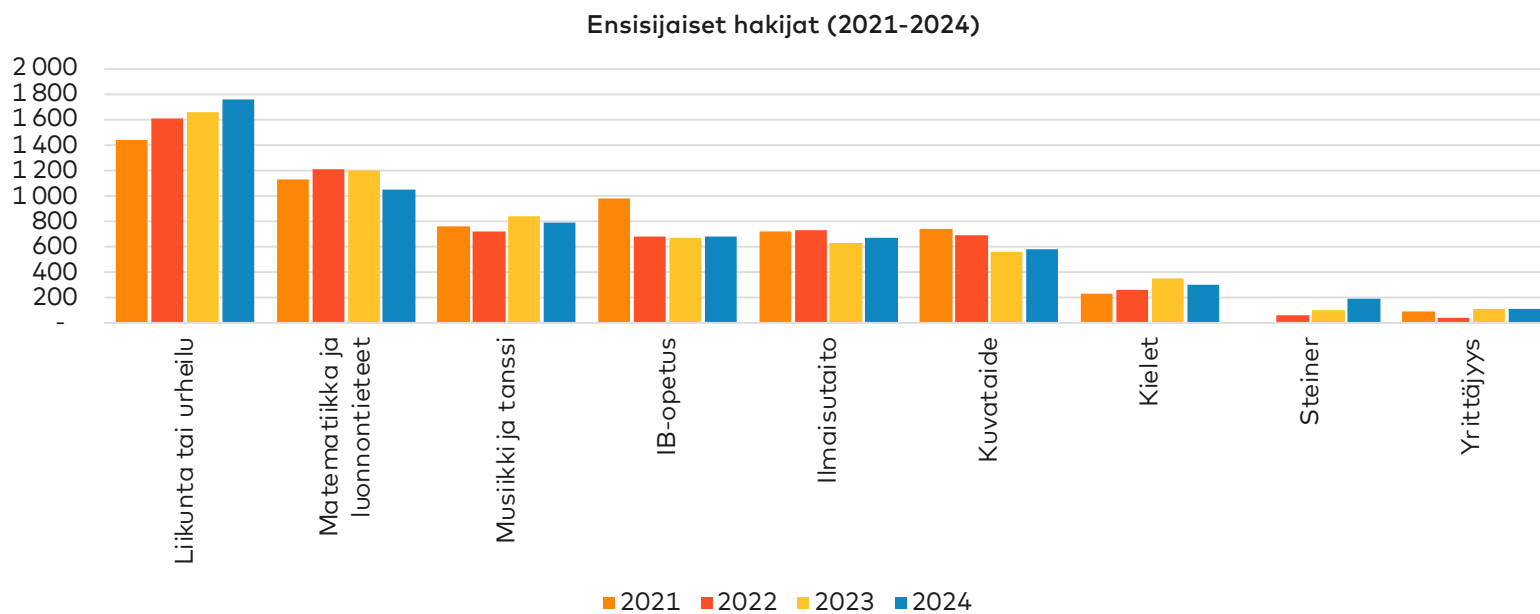
- » Erityiseen koulutustehtävään painottuneeseen opetukseen on hakenut vuosina 2021–2024 keskimäärin hieman päälle 6 000 opiskelijaa. Hakijamäärin tarkasteltuina suosituin erityinen koulutustehtävälinja on urheilu.
- » Aloituspaiikkoja erityisen koulutustehtävän opetuksessa on vuosittain noin 4 100. Keskimäärin aloituspaiikkoja on 0,67 ensisijaista hakijaa kohden. Eniten aloituspaiikkoja on matematiikan ja luonnontieteiden, urheilun ja musiikkiin/tanssin erityisten koulutustehtävien linjoille.

Erityinen koulutustehtävä	Lukioiden määrä
IB-opetus	16*
Ilmaisutaitoon painottuva opetus	3
Kieliin painottuva opetus	5
Kuvataiteeseen painottuva opetus	6
Musiikkiin painottuva opetus	13
Urheiluun painottuva opetus	15
Matematiikkaan ja luonnontieteisiin painottuva opetus	15
Yrittäjyyteen painottuva opetus	2
Steiner	(3**)
Yhteensä	75

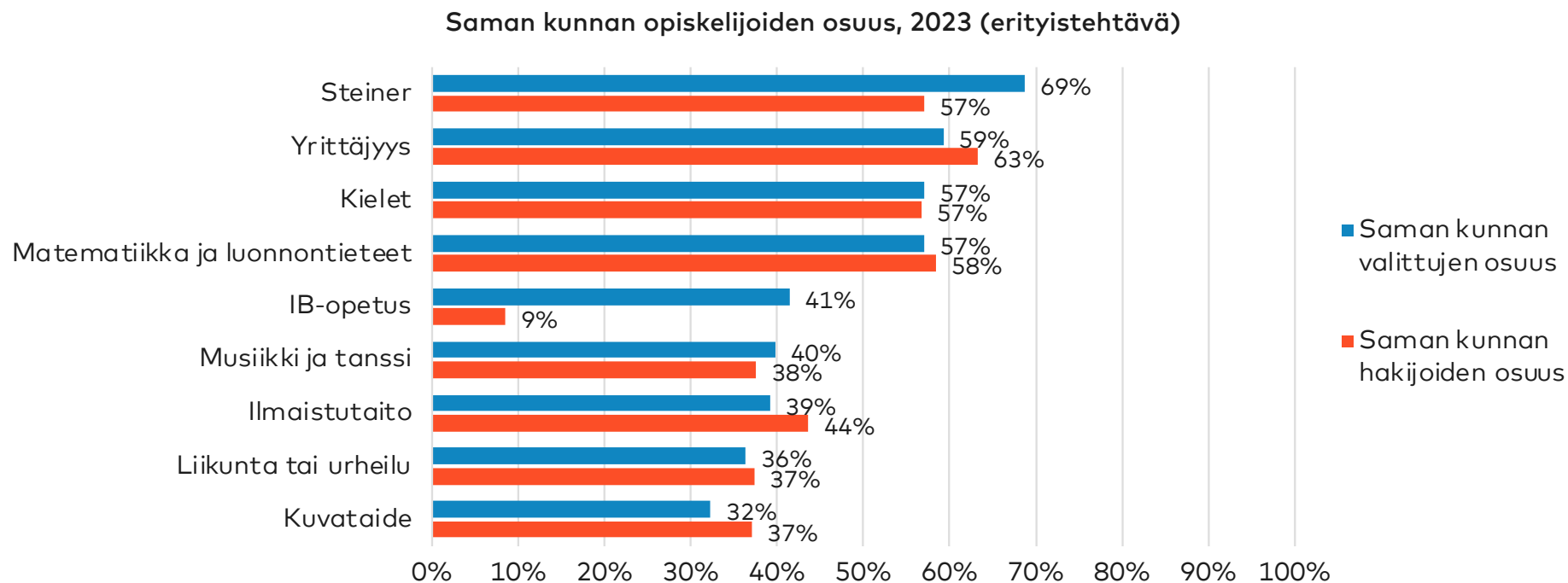
*Laskettu mukaan vain Imatran yhteislukio (järjestämisluvassa oikeus järjestää IB –tutkintoon johtavaa koulutusta myös Lappeenrannan Lyseossa, Lappeenrannan kaupungin alueella).

** Steiner-opetusta ei ole laskettu mukaan 75 lukioista, sillä Steiner-opetuksen järjestämisluvat on jaoteltu eri tavalla kuin muut erityisen koulutustehtävän omaavat lukiot.

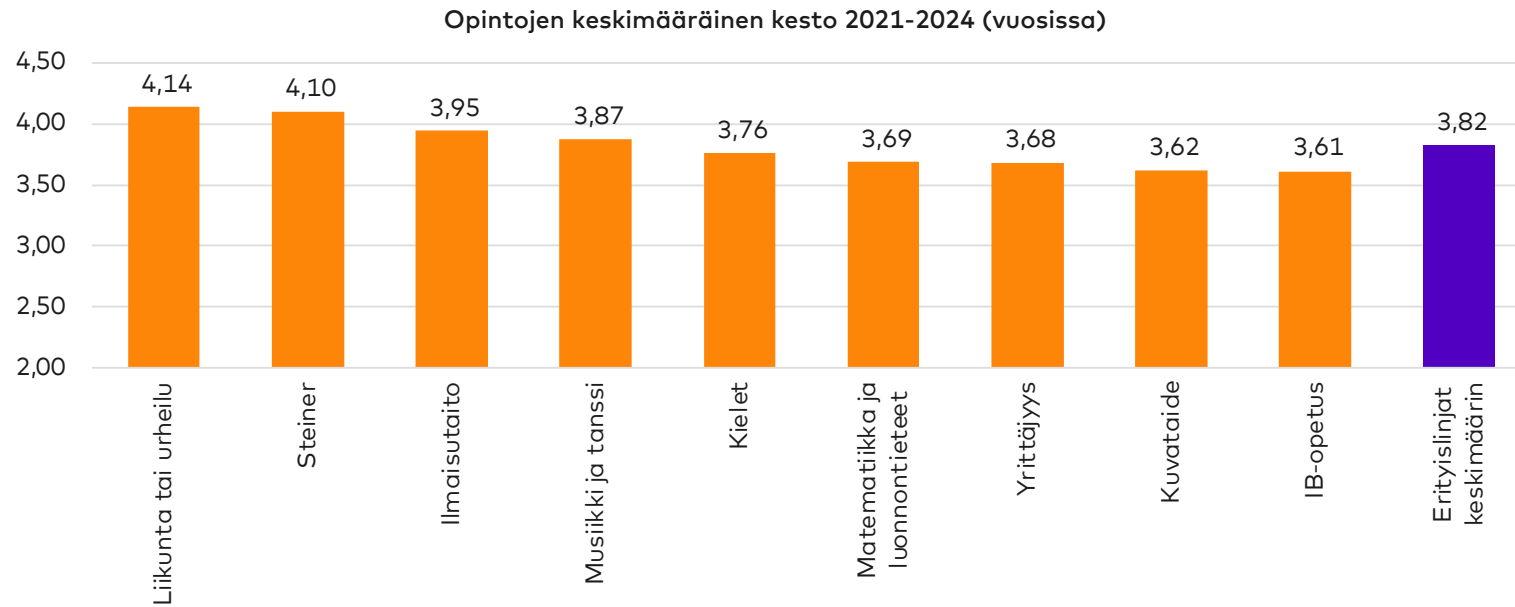
ENSISIJAISET HAKIJAT ERITYISTEHTÄVITTÄIN VUOSINA 2021–2024.

SAMAN KUNNAN OPISKELEMAAN HAKENEIDEN JA VALITTUJEN OSUUS

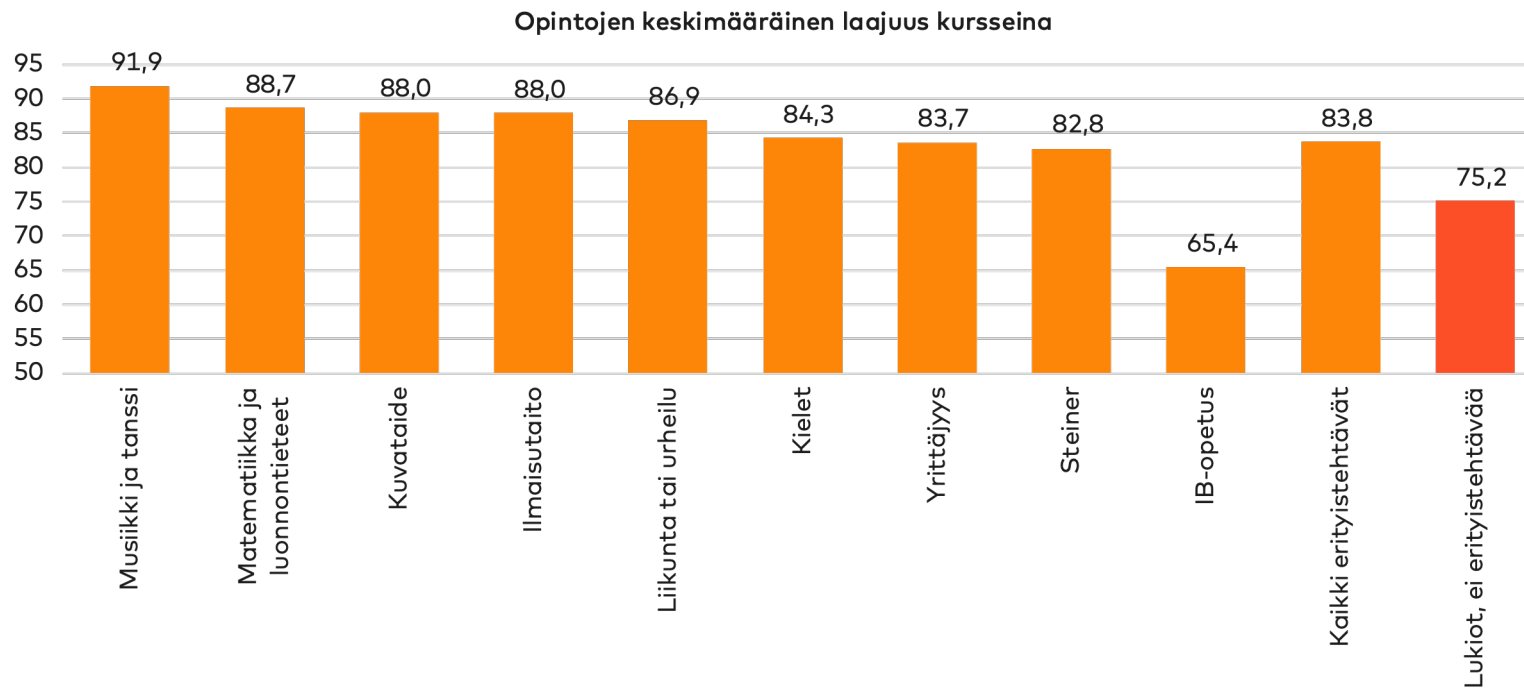

OPINTOJEN KESKIMÄÄRÄINEN KESTO

OPINTOJEN KESKIMÄÄRÄINEN LAAJUUS

Tiedot esitetään kursseina pisteiden sijaan, koska tilastot olivat saatavilla kursseina.

VALTAKUNNALLISET KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

- Valtakunnallinen kehittämistehtävä on myönnetty 11 lukiolle erityisen koulutustehtävän haun yhteydessä vuonna 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi toiminnalle rahoituksen määräajaksi elokuusta 2018 heinäkuuhun 2025.
- Valtakunnallisten kehittämistehtävien toimintaan sisältyy opettajaverkostojen luomista ja koordinointia, koulutuksia, kursseja ja tapahtumia lukioiden opettajille ja opiskelijoille, materiaaleja opetuksen tueksi sekä vaikuttamistyötä lukiokentän edustajina.
- Kehittämistehtävien toiminta on tarkoitettu erityisen koulutustehtävän lukioiden lisäksi myös kaikkien muiden lukioiden opetus- ja ohjaushenkilöstölle ja opiskelijoille.

VALTAKUNNALLISET KEHITTÄMISTEHTÄVÄT LUKIOITTAIN

Lukio	Koulutuksen järjestäjä	Tehtävä
Otaniemen lukio	Espoon kaupunki	Luonnontieteet
Tapiolan lukio	Espoon kaupunki	Musiikki
Mäkelänrinteen lukio	Helsingin kaupunki	Urheilu
Sibelius-lukio	Helsingin kaupunki	Musiikki
Tölö Gymnasium	Helsingin kaupunki	Bildkonst och musik (Kuvataide ja musiikki)
Kaustisen musiikkilukio	Kaustisen kunta	Musiikki
Kansainvälisen liiketoiminnan lukio	Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry	Yrittäjyys ja liiketoiminnallinen osaaminen
Kastellin lukio	Oulun kaupunki	Urheilu
Savonlinnan Taidelukio	Savonlinnan kaupunki	Kuvataide
Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu	Suomalaisen Yhteiskoulun Oy	Vieraat kielet
Maunulan yhteiskoulu ja Helsingin matematiikkalukio	Viipurin Reaalikoulu Oy	Matematiikka

04

**TULOKSET:
ERITYISET
KOULUTUSTEHTÄVÄT**

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

- **Opiskelijoiden näkökulmasta erityisten koulutustehtävien tavoitteet erityisen osaamisen edistämiseksi ja kansallisen osaamisvarannon vahvistamiseksi toteutuvat hyvin sekä erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa olevien opiskelijoiden että erityisen koulutustehtävän lukioissa opiskelevien yleislinjalaisten näkökulmasta.** Opintojen ja erityisen koulutustehtävän mukaisen harjoittelun tai harrastusten yhdistäminen koettiin opiskelijoiden keskuudessa melko helpoksi.
- **Opetus- ja ohjaushenkilöstön näkökulmasta erityisten koulutustehtävien koettiin syventävän opiskelijoiden osaamista monialaisesti ja erityistehtäväkohtaisesti.** Henkilöstön edustajien mukaan ammatilliselle uralle päätyy vain osa, eikä kaikilla opiskelijoilla ole ollut tarkoituskaan tavoitella erityisen koulutustehtävän mukaista urapolkua.
- **Koulutuksen järjestäjien arvioiden mukaan erityisten koulutustehtävien toteutuksessa ja kehittämistyössä on onnistuttu hyvin, vaikka tehtävät ovat keskenään hyvin erilaisia.** Järjestäjien edustajien mukaan halu ylläpitää erityisten koulutustehtävien tasoa ja pedagogisten mallien ajantasaisuutta on korkea.
- **Muiden lukijoiden vastaajille erityisen koulutustehtävän opetukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen – erityisen osaamisen edistäminen ja kansallisen osaamisvarannon vahvistaminen – näyttää tietyiltä osin onnistuneena, mutta myös jossain määrin haastavana arvioida.**

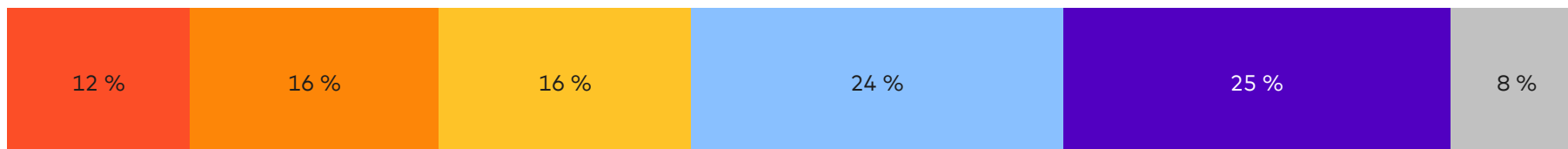
OPETUS- JA OHJAUSHENKILÖSTÖN SUHTAUTUMINEN TAITOJEN KEHITTÄMISEEN

Opetus- ja ohjaushenkilöstön mukaan erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa opiskelijat kehittävät monipuolisia taitoja ja osaamista erityistehtävästä riippuen. Esimerkkejä opetus- ja ohjaushenkilöstön havaitsemista opiskelijoiden saamista taidoista ja osaamisesta nostettiin esiin monipuolisesti:

- **Kriittinen ja analyttinen ajattelu:** erityisesti luonnontieteiden ja taiteiden parissa opiskelijat kehittävät kykyä ilmiöiden ja asioiden analysointiin, kriittiseen ajatteluun ja tieteelliseen kirjoittamiseen.
- **Luovuus ja visuaalinen ilmaisykyky:** Opiskelijat oppivat monipuolisesti visuaalisen alan taitoja, kuten kuvallisuutta ja eri tekniikoita, sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä.
- **Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot:** Opiskelijat kehittävät taitojaan yhteistyössä toimimiseen ja vuorovaikutukseen eri ihmisten kanssa, mikä vahvistaa myös heidän sosiaalisia taitojaan.
- **Itseohjautuvuus ja sinnikkyys:** Opiskelijat oppivat pitkäjänteisyyttä, itseohjautuvuutta ja sinnikkyyttä, mikä auttaa heitä erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä.
- **Monialainen osaaminen ja tietämys:** Monesti opetuksessa painotetaan monitieteistä osaamista ja laajaa ymmärrystä eri aihealueista, mikä valmistaa opiskelijoita monipuolisesti tulevaisuuden haasteisiin.

OPISKELIJAKYSELYYN VASTANNEIDEN NÄKEMYKSET SIITÄ, KUINKA MERKITYKSELLISENÄ PITÄÄ MAHDOLLISUUTTA KÄYTTÄÄ YLI KOLME VUOTTA OPINTOIHIN.

Miten merkityksellistä sinulle on mahdollisuus käyttää opintoihin yli kolme vuotta?
(n=7300)

■ 1 = Ei lainkaan merkityksellistä

■ 2 = Vähän merkityksellistä

■ 3 = Kohtalaisen merkityksellistä

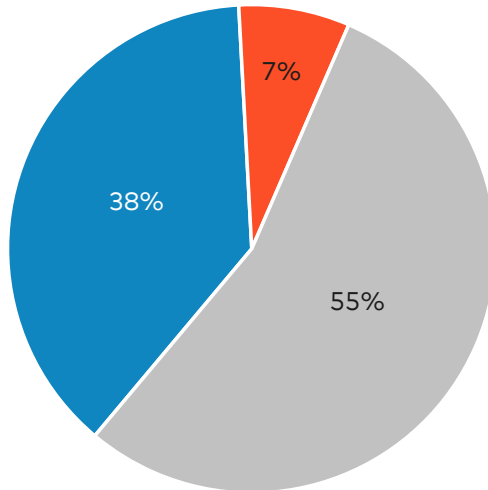
■ 4 = Melko merkityksellistä

■ 5 = Erittäin merkityksellistä

■ En osaa sanoa

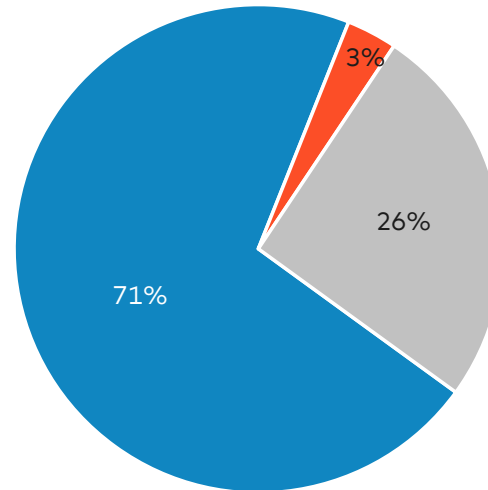
OPISKELIJOIDEN ARVIOT MAHDOLLISUUDESTA VAIKUTTAA OPISKELIJOITA KOSKEVIIN ASIOIHIN JA OSALLISTUA OPETUKSEN KEHITTÄMISEEN

Onko lukiossasi tarjottu mahdollisuus osallistua opetuksen kehittämiseen jollain tavalla? Jos kyllä, miten? (n=5190)

■ Kyllä ■ Ei ■ En osaa sanoa

Onko lukiossasi ollut mahdollisuus vaikuttaa opiskelijoita koskeviin asioihin? Jos kyllä, miten? (n=4716)

■ Kyllä ■ Ei ■ En osaa sanoa

OPETUS- JA OHJAUSHENKILÖSTÖN SUHTAUTUMINEN OPISKELIJOIDEN MAHDOLLISUUKSIIN KEHITTÄÄ OPETUSTA

Opetus- ja ohjaushenkilöstöstä lähes kaikki (90 %) arvioi, että heidän lukiossaan on tarjottu opiskelijoille mahdollisuus osallistua opetuksen kehittämiseen. Vastaajat kertoivat osallistumisten olleen esimerkiksi seuraavanlaisia:

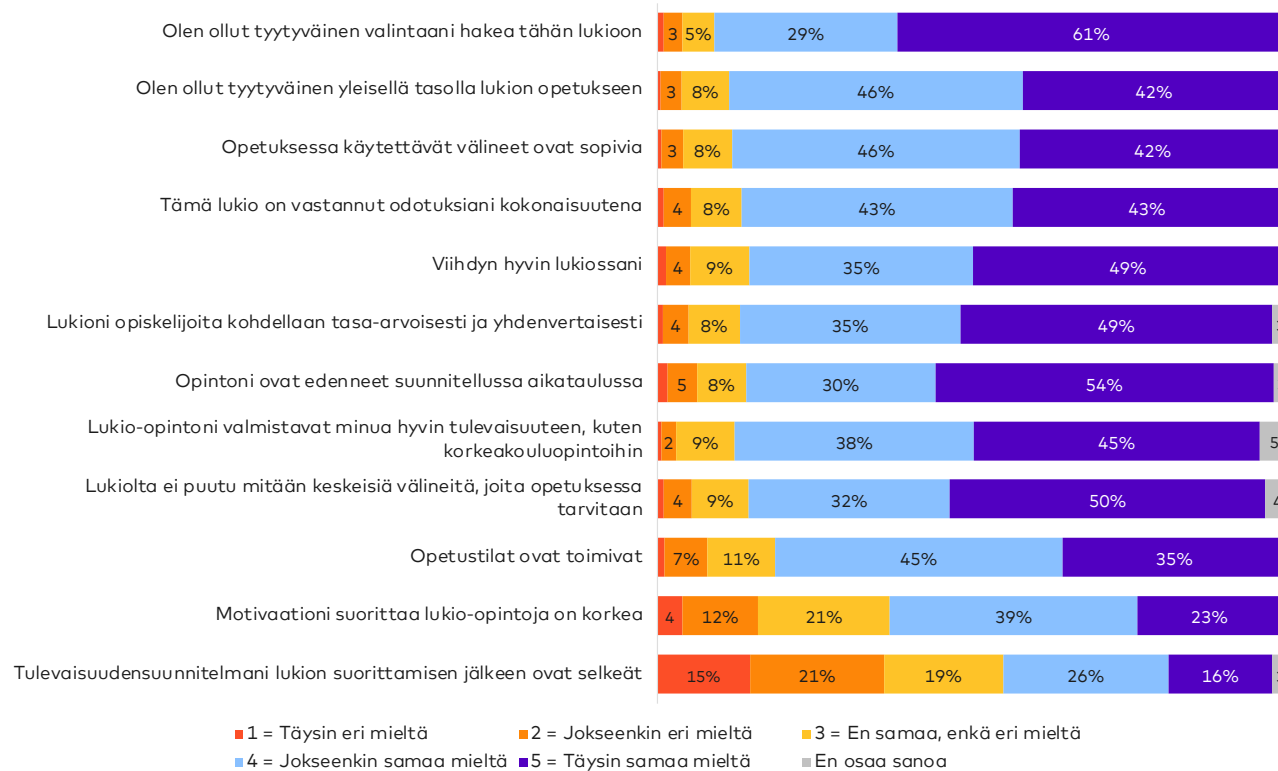
- **Palautteen kerääminen ja käsittely:** Opiskelijoilta kerätään aktiivisesti palautetta opinnoista vuosittaisten kyselyiden ja palautekeskustelujen kautta. Kerätty palaute vaikuttaa suoraan opetuksen kehittämiseen ja opetuksen toteutukseen.
- **Osallistuminen päätöksentekoon ja kehittämisryhmiin:** Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua koulun kehittämisryhmiin sekä arviointiryhmiin, ja he ovat mukana myös tiimeissä ja johdossa, kuten opiskelijakunnan hallituksessa.
- **Vaikuttaminen opetustarjontaan ja sisältöihin:** Opiskelijat voivat vaikuttaa opintojaksoihin, jotka toteutetaan, ja osallistua niiden suunnitteluun. Opiskelijat voivat myös ehdottaa sisältöjä ja osallistua opintojaksojen toteutustapojen ja painopisteiden valintaan.

LISÄARVO OPETUKSESTA

- **Erityisen koulutustehtävän mukaisen opetuksen opiskelijat ovat olleet hyvin tyytyväisiä** erityisen koulutustehtävän opetukseen, ja lisäarvoa tuottaviksi tekijöiksi opiskelijat nimesivät erityisesti (samanhenkisten) ystävien kanssa luodut ystävyysuhteet, oppilaitoksen lisäarvoa tuottavan turvallisen ja kannustavan ilmapiirin, opintojen ja harjoittelun (kuten urheilun) yhteensovittamisen mahdollistamisen, opettajien ja yleisesti opetuksen korkean laadun sekä laajan opintotarjonnan.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön näkökulmasta **lisäarvoa opiskelijoille koettiin tuottavan etenkin opetus- ja ohjaushenkilöstön erityinen osaaminen** (pätevyyden lisäksi esim. ammatillinen tausta erityisen koulutustehtävän painotusosalta) ja **painotuskohtaisen syventymisen mahdollistaminen laajalla opintotarjonnalla**.
- Koulutuksen järjestäjien mukaan erityisillä koulutustehtävillä on tärkeä lisäarvoa tuottava rooli alueen koulutus kentällä. **Opetuksen lisäarvon koettiin muodostuvan ennen kaikkea erityisen koulutustehtävän lukioiden laajasta ja syvällisestä opetustarjonnasta. Tämän puolestaan koettiin perustuvan hyvään resursointiin.** Keskeisinä lisäarvoa tuottavina tekijöinä nähtiin myös opettajien pätevyys ja sitoutuneisuus sekä erityiseen koulutustehtävään kytkeytyvät yhteistyöverkostot ja vahvat perinteet.
- Muiden lukioiden vastaajien näkökulmasta erityisen koulutustehtävän **lukioiden lisäarvo muodostuu etenkin siitä, että tehtävät lisäävät opiskelijoiden valinnanvapautta ja mahdollisuuksia opiskella omien mielenkiinnon kohteidensa mukaisesti.**

OPIKELIJOIDEN NÄKEMYKSET LUKIO-OPINNOISTA ERITYISEN KOULUTUSTEHTÄVÄN LUKIOSSA (ERITYISEN KOULUTUSTEHTÄVÄN MUKAISessa OPETUKSessa OLEVAT JA YLEISLINJALLA OPISKELEVAT).

Arvioi seuraavia väittämiä lukio-opinnoista erityisen koulutustehtävän lukiossa: (n=6654-6679)

Molemmat vastaajaryhmät olivat pääosin hyvin tyytyväisiä lukio-opintoihinsa.

- Vastaajista 85 prosenttia suosittelisi lukiotaan muille opiskelijoille.
- Kaikista vastaajista yhteensä 90 prosenttia oli jokseenkin tai erittäin tyytyväisiä valintaansa hakea lukioon, jossa opiskeli.
- Myös lukion opetukseen ja välineisiin oltiin tyytyväisiä (88 %).
- Haastavimmaksi koettiin tulevaisuudensuunnitelmien selkeys: 36 prosenttia vastaajista oli eri mieltä väittämästä "Tulevaisuudensuunnitelmani lukion suorittamisen jälkeen ovat selkeät".

TULEVAISUUDEN SUUNNITELMIIN SUHTAUTUMINEN

Tarkastelu painotusaineittain

Tarkastelimme tulevaisuuden suunnitelmiin suhtautumista tarkemmin taustatietojen osalta ja esittelemme tässä prosenttiosuudet vastaajista kunkin painotusaineen osalta, jotka vastasivat täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteeseen: "Tulevaisuudessa aion hakea jatko-opiskelemaan erityiseen koulutustehtävään liittyen korkeakouluopintojen pariin".

Yhteenlasketut osuudet samaa mieltä olevista vastaajista eri oppiaineiden osalta ovat seuraavanlaiset:

- Ilmaisutaito: 41 %
- IB-linja: 43 %
- Kielipainotukset: 32 %
- Kuvataide: 41 %
- Luonnontieteet: 71 %
- Matematiikka: 70 %
- Musiikki: 37 %
- Tanssi: 42 %
- Urheilu: 39 %
- Yrittäjyys: 86 %

Keskiarvo 50 %, ja keskiarvo ylittyy luonnontieteiden, matematiikan sekä yrittäjyyden osalta, joissa selkeä enemmistö suhtautui väitteeseen myönteisesti.

OPETUKSEEN SUHTAUTUMINEN

Erityisen koulutustehtävän opetuksessa opiskelevat vastaajat

Erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa opiskelevat vastaajat olivat yleisesti hyvin tyytyväisiä erityisen koulutustehtävän opetukseen.

- Kaikista erityisen koulutustehtävän opiskelijoista yhteensä 92 prosenttia oli samaa mieltä väitteen "Olen ollut yleisesti tyytyväinen opetukseen" kanssa.
- Opiskelijoiden mukaan opettajat ovat olleet osaavia ja opetuksessa käytettävät välineet ovat olleet sopivia.
- Merkittävä enemmistö erityisen koulutustehtävän opiskelijoista koki opintojen olleen kiinnostavia ja valmistaneen opiskelijaa tulevaisuuteen, kuten korkeakouluopintoihin.
- Korkeakouluopinnoilla ei kuitenkaan aina viitattu oman erityisen koulutustehtävälinjan mukaisiin korkeakouluopintoihin.
- Erityisen koulutustehtävän opiskelijoista yhteensä 43 prosenttia ilmoitti aikovansa hakeutua opiskelemaan erityisen koulutustehtävän aihepiiriä käsitteleviin jatko-opintoihin.

LAINAUKSIA OPISKELIJA-AINEISTOSTA

Parhaita puolia opinnoissa

"Ihmisten kohtaaminen ja yhteistyön teko oppimisen eteen. Opiskelijoiden ja opettajien kanssa."

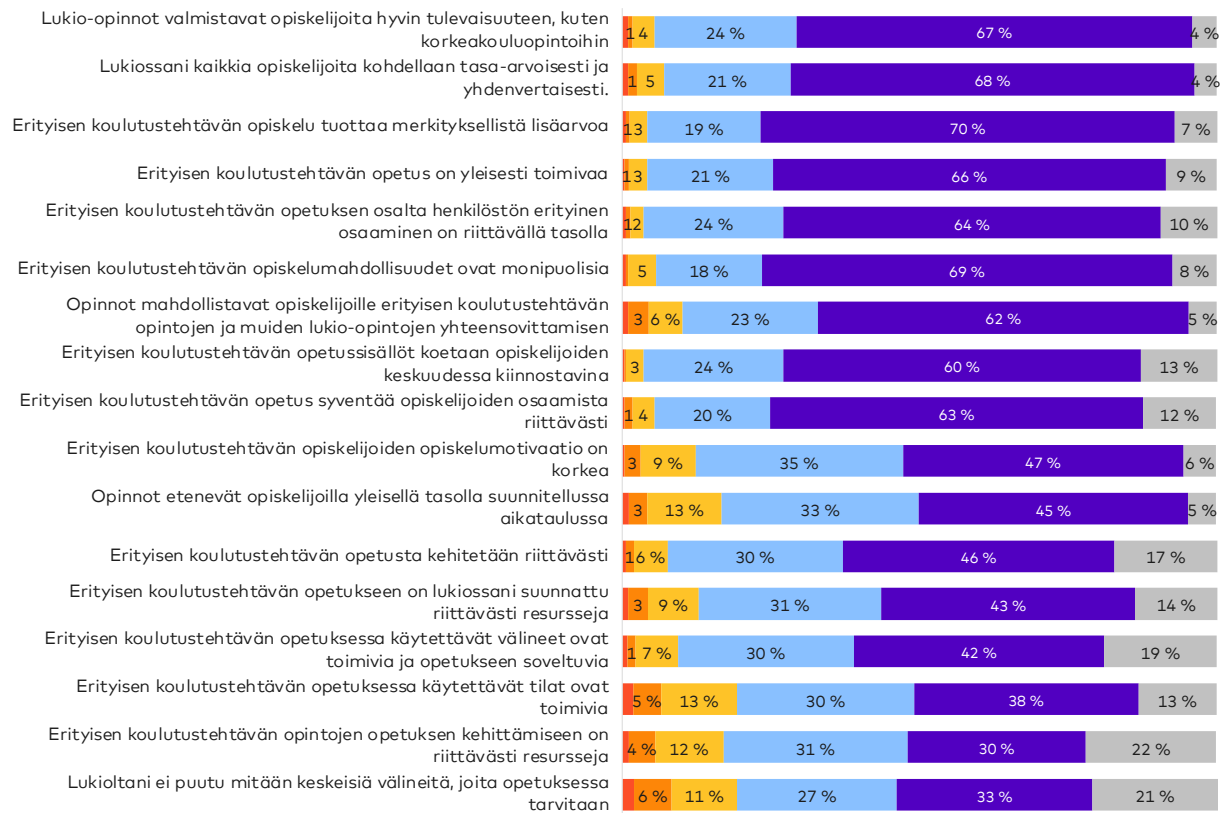
"[Parhaita puolia opinnoissa ovat...] Painotusaineisiin liittyvät syvälliset keskustelut, joita on päässyt käymään muiden painotusaineita opiskelevien ja niistä kiinnostuneiden kanssa."

"Mielenkiintoiset tunnit, vaihtelevuus, vaikutusmahdollisuus siihen mitä ainetta ja minkä verran haluan opiskella. Erityislinjan lukiossa on mielestäni suurempi mahdollisuus vaikuttaa siihen mitä aineita opiskelee ja minkä verran. Ja opetuksen laatu sekä kaikki tapahtumat, näytökset ja esitykset, joihin on päässyt osallistumaan sekä katsomaan."

"Huojennusmahdollisuus auttaa runsaasti keskittymään omiin painotusaineisiini. Lisäksi koulun laaja opintovalikoima ja tilat ovat erittäin hyviä ominaisuuksia."

OPETUS- JA OHJAUSHENKILÖSTÖN ARVIOT ERITYISTÄ KOULUTUSTEHTÄVÄÄ KOSKEVISTA VÄITTÄMISTÄ.

Arvioi seuraavia väittämiä (n=703-708)

Väitteisiin suhtauduttiin kokonaisuutena hyvin myönteisesti!

ALUEELLISUUS

- Erityisen koulutustehtävän lukioiden opiskelijoista **13 prosenttia ilmoitti muuttaneensa toiselta paikkakunnalta**. Erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa olevat opiskelijavastaajat muuttivat keskimäärin kauempaa kuin yleislinjalla opiskelleet, ja muuttaneista yhteensä 80 prosenttia oli erityisen koulutustehtävän mukaisen opetuksen opiskelijoita.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön näkökulmasta **erityisten koulutustehtävien maantieteellisen alueellisen kattavuuden arvioitiin olevan yleisesti riittävää**.
- **Ruotsinkielisen opetuksen tarjoaminen koettiin tärkeänä ja riittävänä**.
- Koulutuksen järjestäjien arvioiden mukaan **erityisten koulutustehtävien alueellinen sijoittuminen toteutuu melko hyvin, joskin isot kaupungit erottuvat tehtävien houkuttelevuuden osalta jossain määrin selkeämmin kuin pienten kuntien erityiset koulutustehtävät**.
- Muiden lukioiden edustajien mukaan **erityisen koulutustehtävän lukiot toimivat eri alueiden selkeinä vetovoimatekijöinä** houkuttelemalla opiskelijoilta eri puolilta maata.

MUIDEN LUKIOIDEN VASTAAJIEN SUHTAUTUMINEN ALUEELLISUUTEEN

Muiden lukioiden edustajien mukaan erityisen koulutustehtävän lukiot toimivat eri alueiden selkeänä vetovoimatekijänä houkuttelemalla opiskelijoilta eri puolilta maata. Alueellisuus nousi aineistossa esille esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

"Muistetaan, että Suomi on pitkä maa, ja on tärkeää, että lukiokoulutusta on mahdollista kehittää siten, että myös pienet elinvoimaiset lukiot huomioidaan. Erityislukiot voivat valita opiskelijansa, ja kehittäminen on aivan erilaista kuin pienissä yleislukioissa, joihin ei ole mahdollista tehdä kovin paljon karsintaa. Lukiohan on oppivelvollisuuden piirissä nykyään, ja se on tuonut mukanaan erityistarpeita (opiskelijoiden lisääntynyt tuen tarve) ja myös taloudellisten lisäresurssien tarvetta kunnille."

"Jos tavoitteena on kehittää lukiokoulutusta aidosti ympäri valtakunnan, tulisi kehittämistehtävää voida hakea myös pienempien paikkakuntien, joissa toimii yksittäisiä lukioita. Tiedottamista tulisi myös edistää valtakunnan tasolla, samoin osaamisen jakamista tulisi tehostaa reippaasti. Miten – se on eri kysymys. Voisivatko kehittämistehtävän omaavat lukiot kenties tuottaa avointa oppimismateriaalia ja jalkautua myös ns. normilukioihin jakamaan tietämystään?"

05

**TULOKSET:
VALTAKUNNALLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN LEVITTÄMINEN

- Enemmistö opetus- ja ohjaushenkilöstöä edustaneista kyselyvastaajista arvioi kehittäneensä lukion omia valtakunnalliseen kehittämistehtävään liittyviä toimintamalleja.
- Koulutuksen järjestäjien arvioiden mukaan opettajien oppiainekohtainen, kaikkia lukiolaisia hyödyttävä, osaaminen on syventynyt kehittämistehtävien myötä. Kehittämistehtävien myötä erityisosaamista on pidetty ajan tasalla.
- Yli puolet muiden lukioiden edustajista eivät osanneet sanoa, onko valtakunnallisissa kehittämistehtävissä onnistuttu kehittämään ja levittämään valtakunnallisesti erityisen koulutustehtävän opetuspainotuksen mukaisia oppimisympäristöihin, toimintakulttuuriin tai pedagogiikkaan liittyviä malleja tai hyviä käytänteitä.

YHTEISTYÖN EDISTÄMINEN

- Myönteisimmät arviot valtakunnallisten kehittämistehtävien ja yhteistyön toteutumisesta antoivat yrittäjyyttä, matematiikkaa ja kielipainotuksia edustavat opetus- ja ohjaushenkilöstön kyselyvastaajat.
- Koulutuksen järjestäjien arvioiden mukaan valtakunnallisista kehittämistehtävistä vastuussa olevat tahot ovat onnistuneet kehittämään ja edistämään etenkin muiden erityisen koulutustehtävän alaan kuuluvien toimijoiden yhteistyötä melko hyvin.
- Kyselyyn vastanneista muiden lukioiden edustajista yli puolet eivät osanneet arvioida valtakunnallisiin kehittämistehtäviin liittyviä väittämiä.

YHTEENVETO VALTAKUNNALLISISTA KEHITTÄMISTEHTÄVISTÄ

- Valtakunnallisten kehittämistehtävien toteutuksessa on onnistuttu vaihtelevasti; toteutuksen onnistumiseen on vaikuttanut toimintarakenteiden ja verkostojen muotoutuminen eri toimijoiden kanssa.
- Selvityksen tiedonkeruuseen osallistuneet tahot arvioivat, että valtakunnalliset kehittämistehtävät on käynnistetty ja toimintaa on toteutettu, mutta toiminnan sisällöistä viestintä ja tiedon jakaminen on ollut vähäistä.
- Osalle lukioista, joilla ei ole erityistä koulutustehtävää, valtakunnallisten kehittämistehtävien sisällöt ovat olleet täysin uutta tietoa, ja tieto tehtävien sisällöistä on käynyt ilmi mm. valtakunnallisilla lukiopäivillä, joissa kehittämistehtävien verkostot ovat esitelleet tehtävien sisältöjä ja toimintaa.

06

**JOHTOPÄÄTÖKSET JA
SUOSITUKSET**

JOHTOPÄÄTÖKSET - TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

- Kansallinen osaamisvaranto vahvistuu ja erityistä osaamista edistetään erityisen koulutustehtävän myötä oppilaitoksissa, joissa erityinen koulutustehtävä on. Hyödyt erityisen koulutustehtävän mukaisesta opetuksesta ulottuvat myös erityisen koulutustehtävän oppilaitosten yleislinjan opiskelijoille.
- Kaksoisura-ajattelu mahdollistuu niillä aloilla, joilla sen toivotaankin mahdollistuvan.
- Opiskelijoille tarjotaan runsaasti erilaisia vaikuttamismahdollisuuksia sekä opetukseen että opiskelijoita koskeviin asioihin liittyen, ja vaikuttamisesta kiinnostuneet opiskelijat pääsevät vaikuttamaan ja kehittämään toimintaa eri tavoin.

JOHTOPÄÄTÖKSET – LISÄARVO OPETUKSESTA JA ALUEELLISUUS

- Erityisen koulutustehtävän luoma lisäarvo muodostuu joustavuudesta ja mahdollisuudesta syventyä sekä määrällisesti että laadullisesti erityistehtäväkohtaisiin opintoihin.
- Erityisen koulutustehtävän mukainen opetus vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia jatko-opintoihin ja erilaisille urapoluille, erityisestä koulutustehtävästä riippumatta.
- Erityisen koulutustehtävän lukiot tekevät arvokkaaksi koettua kehittämistyötä omalla erityisalallaan sekä omissa verkostoissaan.
- Erityisten koulutustehtävien riittävä resursointi varmistetaan koulutuksen järjestäjien oman panostuksen ja valtionosuusrahoituksen yhdistelmällä.
- Erityisten koulutustehtävien alueellinen kattavuus sekä maantieteellisesti että erityistehtäväkohtaisesti on kuultujen kohderyhmien näkemysten mukaan yleisesti riittävän hyvällä tasolla.

JOHTOPÄÄTÖKSET – VALTAKUNNALLISET KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

- Valtakunnallisten kehittämistehtävien toteutuksessa on onnistuttu vaihtelevasti.
- Valtakunnallisten kehittämistehtävien toiminnasta ja sisällöistä tiedottaminen ja viestintä ei ole riittävällä tasolla tavoittanut kaikkia kohderyhmiä, joille toiminta on suunnattu.
- Valtakunnallisia kehittämistehtäviä on koulutustehtävittäin edistetty ja tehtäville on perustettu verkostot, mutta kehittämistehtävien toteutuksessa on parannettavaa etenkin, kun tarkastellaan kehittämistehtäviin suunnattua rahoitusta suhteessa erityisiin koulutustehtäviin allokoituun rahoitukseen.

SUOSITUKSET

- Selvityksen suositukset koskevat pääasiassa valtakunnallista kehittämistehtävää, koska lukio-opetuksen erityinen koulutustehtävä näyttää onnistuneelta kokonaisuudelta.
- Valtakunnallisen kehittämistehtävän vaikuttavuutta edistäisi esimerkiksi erityistehtäväkohtainen kehittämisstrategia. Kehittämisstrategian ulottuvuuksia voisivat olla esimerkiksi seuraavat näkökulmat:
 - Hyvien käytänteiden vahvistaminen.
 - Valtakunnallisten kehittämistehtävien viestinnän kehittäminen.
 - Yhteistyötä lisääminen ja systematisointi työelämän ja korkeakoulujen kanssa.
 - Muiden oppiaineiden opettajien aktiivisempi osallistaminen kehittämistoimintaan ja oppiainerajat ylittävän yhteistyön vahvistaminen.
- Valtakunnallisten kehittämistehtävien verkostojen vahvistamisen kautta järjestelmästä saataisiin nykyistä enemmän irti.
- Jatkossa voisi olla mielekästä lisätä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen tukea muiden aineiden valtakunnallisten kehittämistehtävien koordinaatiossa ja tukea tätä ainekohtaisesti.

MAHDOLLISIA JATKOSELVITYKSEN AIHEITA

- Useissa selvityskysymyksissä hyödyllistä jatkotarkastelua voitaisiin tehdä erityisen koulutustehtävän omaavien lukioiden sekä muiden lukioiden toimintamallien välillä vertailuanalyysin ja vertaisoppimisen keinoin.
- Erityisiin koulutustehtäviin liittyy politiikkatavoitteita, jotka korostavat kaksoisura-ajattelua sekä koulutusjatkumoiden ajattelua. Tämän lisäksi erityisillä koulutustehtävillä on myös muita opiskelijoiden elämään liittyviä (oletetusti positiivisia) vaikutuksia, jotka ovat jääneet tämän selvityksen kysymyksenasettelun ulkopuolelle, vaikka niitä esiintyykin aineistossa yksittäisinä mainintoina.
- Alueellisuuden näkökulma perustuu tässä selvityksessä ennen kaikkea järjestäjäkentän, opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijoiden näkökulmiin. Tulevaisuudessa eri tietoaaineistojen yhdistely esimerkiksi rajatuilla tapausalueilla voisi tarjota tähän kysymykseen uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia. Jatkossa järjestämisverkon kehittämiseen liittyviä kysymyksiä voitaisiin tarkastella yhdistelemällä tietoa koulutukseen hakeneista ja ennusteista peruskoulujen 9-luokkalaisten määrästä ja yhdistämällä näitä tietoja esimerkiksi tutkimukseen 9-luokkalaisten odotuksista lukio-opintoihin liittyen.
- Toisen asteen koulutusjärjestelmä on jatkuvassa muutostilassa ja se elää ajassa. Lukion erityinen koulutustehtävä kytkeytyy myös muihin lukiokoulutuksen uudistuksiin. Selvityksen tiedonkeruussa esiin nostettiin esimerkiksi lukiodiplomeja koskeva kehitystyö ja sen rooli suhteessa erityisiin koulutustehtäviin. Tulevaisuudessa tärkeää on huomioida lukiokoulutusta koskevien eri uudistusten keskinäisanalysointi.

KIITOS!

Lisätietoja selvityksestä:

minna@owalgroup.com

owalgroup